Казки про тварин

Кіт і граф Попеловський

КІТ І ГРАФ ПОПЕЛОВСЬКИЙ

Був наймит і кіт. Був то старий кіт, моцно довго в господара служив. І він заслаб. А наймит в стодолі молотив і приходе на полудень до хати, а господиня каже: - Возьми єго де викинь, бо він уже заслаб, то щезне в хаті, то буде кепсько. А він узяв того кота і приніс до стодоли і каже: - Небоже, лежи тут, бо й мені колись так прийде. Доки я здоровий, роблю, то мене люблять. Він єго положив у стодолі в соломі і приніс ему трошки в черепочку їсти; і він єго годував без цілий тиждень так, і той кіт одужав. Тим часом наймит заслаб. Ну, лежав їден день, два дні, три дні, а нарешті господар каже: - Я тебе буду тримати, годувати, лиш іди собі з хати десь там в запілля. От день, два дні, десь там занесли їсти наймитові, а на третій день господар каже: - Він лежить, я ему за що буду носити їсти? Лежить наймит цілий день, лежить, нічого не їсть, вже не дають. А кіт каже! - Но, ратував ти мене, я тебе буду ратувати. Кинувся кіт, от, як то він знає, в єгомосця на стриху висять ковбаси - старий кіт знає всі входи, побіг, прибіг, потягнув ему ковбасу, питльований хліб приніс і каже: - На, маєш, будеш мав на пару день їсти. Він знов пішов другий раз, брав там ковбасу чи сало ніс - в него відбили, та й каже, той кіт: - Знаєш, Іване, мені ту зле, - я тобі принесу ту, що в мене відіб'ють, і мене ще виб'ють. Іди зо мною, там є стара цегольня, там є старі печі, іди зо мною, я тебе там заведу, я там безпечно буду тебе доглядати. Він єго там завів на цегольню, там була стара піч, наймит собі ліг у тій печі. А кіт - Тут і будь! А то було так під містом. Він зачав ходити, зачав єго живити; носив, носив, достарчив на дві неділі харчу розмаїтого, як то слабий чоловік потребує, то він то все ему достарчив, делікатне і тлусте. Потому каже до него: - Маєш жити, вже на дві неділі досить того харчу. І наймит одужував трохи, а кіт каже: - Я йду, я тебе мушу вженити. Кіт пішов до магазину до цісарського - як то колись у замку був магазин, а там ґрати на літо відчинені; поліз до магазину через ґрати, добув сподні ему файні офіцерські, шапку-вуланку і так старався, не виволікав аби яке шмаття, іно офіцерське витягав; аби вбрати того наймита, як генеральського, сина у мундур. І допіру як той наймит видужав, кіт каже: - Ну, вбирайся в мундур. Я тебе на зальоти поведу. Але наймит до него каже: - Як ти мене на зальоти поведеш? - Я тебе зроблю королем. - Як ти мене зробиш королем, як я по-руську простий Іван і не вмію ні читати, ні писати?! - Ніц, но мене слухай - аби-сь мене слухав, то буде все добре, ти тут будь. Він пішов до короля - був так король недалеко - і каже: - Я маю тутай на зальоти припровадити їдного королевського сина... Ну там відразу в замку оголосили, жи прийде той син на зальоти. А кіт пішов вночі до магазину, десь там до каси, добув - перше то так гроші не ховали моцно, як тепер ховають, - добув пук паперів і приносе наймитові: - На, маєш гроші, жиби-сь мав у кишені. Іди до міста і найми собі фіякер, жиб був слічний, і порядні коні, і поїдем на зальоти. Тілько пам'ятай, як там поїдеш, - бо я не буду з тобою говорити, я буду собі там ходити, - жиби ти знав, що говорити. Кажи, як будуть тебе питати за маєток: "Я є сам їден і я маю двір свій, коні, воли, корови, палац і так далі, всей маєток маю". Ніц, но мене слухай. Допіру вони поїхали туди на зальоти тим фіякром. Як вони там приїхали то там І зачали ся гостити: пили, їли, співали, - досить, жи тим старим сподобався наймит, був слічний, хоч то був простий Іван, але вбрався в царський мундур, мав поставу файну. А та молода панна думає собі так у своїм дусі: "Жиби ти навіть не мав нічого, то я за тебе піду, добре, жи ти татові ісподобався..." І вони єго не хтять пустити: :вжі? - Вже будь тут, будем робити весілля. А той кіт викликав єго на двір і каже: - Тим часом поки тутай весілля ви зробите, то я піду вистараюсь для тебе маєток. Той кіт пішов у свою дорогу, а наймит лишився жити у замку... Так минуло зо три неділі, поки те весілля зробили. Але весілля робиться, а наймит такий смутний, він собі міркує, що як єго кіт покине, то допіру біда буде, він нічо не має... А кіт ему дав ім'я таке: "Ян, граф Попеловський". Як там єго будуть питати, жиби знав, що казати. А назвав кіт єго так через те, що наймит лежав у попелі. А тим часом кіт ґави не лапав, а дізнався, що була в Поникві стара пані, мала добра слічні, а була вона відьмою і робила людям різне лихо.

Допіру він там пішов, обнишпорив те господарство - а пані маєтна дуже була, все мала: худобу, фільварок такий, що ого-го. Кіт там пішов до теї пані: - Пані, тут на вас розбійники змовилися, хочуть застрілити. А та каже: - Ну й що ж я буду робити!? Кіт каже: - Жиби-сьте де сховалися! - Не знаю, чи зараз, чи ні? А він каже: - То допіру аж за тиждень вони тутка-во рихтуються. Наполохав тогу пані, а сам йде назад до Івана. За три неділі вони ся знову побачили. Та й кіт відразу з порогу: - Єсть! - Єсть? Ну, богу дякувати! Тепер настала пора вже вибиратися на своє господарство, а не знають куди, коб не кіт. Дає єму король цуг війська, повози, повибиралися, посідали, музика грає... Але дорога через ліс там була, проїхали вони добрий шмат, а кіт до него каже: - Тутай зупиніться, трохи спочивайте, а я піду наперед, а як я ся верну, допіру будете їхати там. Кіт побіг наперед до того палацу, до теї пані і каже: - Пані, сховайтеся, бо розбійники йдут, заб'ют вас. А вона каже: - Де ж я сховаюся!? - Тут є недалеко гай, а в тім гаї дуже моцна груба липа - там у ту липу йдіть, нех вас заведуть, і там ви сховаєтеся. Пані зара казала собі, аби два льокаї її запровадили, а кіт каже до тих льокаїв: - А сами верніться назад! І як вони вернулися назад, він їм розказав: - Тут їде граф і буде то все відтепер утримувати. Він називається Ян, граф Попеловський. Повиходьте всі наперед, льокаї, фурмани, які-но слуги жиють у тім палаці, так усі повиходьте і кричіть: "їде наш пан, граф Попеловський, віва-а-ат!" Всі кричіть нараз, як буде їхати. Він дуже вам буде сипати гроші, як будете так кричати нараз. Отже, як то почули, жи буде сипати гроші, так у сей же час усе ся зібрало, хто-но жив, наперед. А він побіг навпроти свого панства і до него каже: - Ану, машеруймо! Командуй, жиби машерували. Як мали до теї липи їхати, пару кроків ще так, пару сажень ще було, каже: - Командуй, жиб на ту липу стріляли, бо то дерево моцне, але старе, ще чого доброго вітер звалить і кого заб'є. Як наймит закомандував на ту липу стріляти свому войську, то так ту липу побили на друзки і ту паню там забили в тій липі. А слуги як почули, жи такий галас там, крик у тім гайку, летять назустріч. А кіт наймитові сказав: - Як будуть кричати "віват!", жиби-сь кидав гроші сюди-туди, сюди-туди з повоза. Ото як поприлітали слуги, глянули, жи стільки войська, панства такого, як зачали кричати: - їде наш пан, граф Попеловський, віва-а-ат! Лемент такий... Припровадили молодих до палацу, наймит гроші сипав сюди-туди на землю. В палаці молоді пройшлися по покоях, подивилася королівна, жи слічний маєток є, і їй сподобалося моцно. Потому молодий вийшов, дав по парі грейцарів кожному жовнірові і відпровадив назад додому, а сами зостались там жити. Записано Осипом Роздольським у с.Берлин (сучасної Львівської обл.), від Юрка Соколовського, в 1894 році. Стиль запису збережено.